Biblioteca Nacional Aruba

Muziek op Aruba

Departamento Arubiana
2007

Oorsprong

De Arubaanse muziek heeft haar oorsprong in:

- Afrika (door de slaven meegebracht) zoals de tambu-liederen, dande en tumba-muziek
- Europa zoals o.a. de wals, mazurka, polka en de quadrille
- Uit de naaste omgeving (Caribische eilanden en Zuid-Amerika) zoals de Danza, Joropo, Calypso, Bolero's en Mariachi.
- Mengvormen, die overgebracht zijn via radio en televisie, zoals: Tumba, Guaracha, Cumbia en religieuze muziek

De Arubaanse Folkloristische Muziek is muziek die mogelijk door vreemdelingen naar Aruba is gebracht, maar doordat ze er al zolang zijn, zijn ze al helemaal "ingeburgerd".
Ze hebben het karakter en de gewoontes van ons eiland overgenomen.

Typische Arubaanse muziek is: de Dande, Cah'i orgel en Dera Gai.

Dande

Dande is afkomstig van het ritme van de Tambu van de slaven uit Afrika.
Tijdens de jaarwisseling gaat er een groep mensen langs de huizen en al zingend wensen ze de inwoners alle goeds toe:

- dande, nos a yega na bo porta
- dande, awe ta prome dia di Januari
- dande, bendishon di aña nobo, enz.

Nadat het lied geëindigd is gaat iemand van de Dande-groep met de pet rond, en meestal worden ze dan uitgenodigd om binnen te komen en wat te drinken.
De groep bestaat uit ongeveer 7 personen: een zanger, een tambu-speler, een wiri-speler en de rest zingt het refrein (Ay'nobe). De tambu (een soort trom) is het basis-instrument van de Dande. De Wiri komt uit Venezuela.

Dera Gai (Begrafenis van de haan)

Dera Gai is alleen op Aruba bekend en wordt gezongen voor een goede oogst. Het wordt gevierd op 29 Juni op de feestdag van de Heilige Petrus. De haan is het symbool van het feest. Vroeger werd een levende haan gebruikt, maar tegenwoordig wordt er een nagemaakt. Een persoon met een blinddoek om moet met een stok proberen om de haan te raken terwijl er gezongen wordt.

San Juan

Het schijnt dat het feest van San Juan in Mexico is begonnen en later overgewaaid is naar Aruba. Het is ook een oogstfeest, waarbij vroeger de 'Goden' bedankt werden voor een goede oogst. Het wordt gevierd op 24 Juni op de geboortedag van San Juan Bautista, waarbij houtafval wordt verbrand.
Op Aruba wordt Dera Gai en Fiesta di San Juan gecombineerd met muziek, dans, vuur en de begrafenis van de haan.

Cah'i orgel of tingilingi-box

De Cah'i orgel bestaat uit een cylinder. Op deze cilinder worden pinnen gespijkerd.

Door aan een zwengel te draaien gaat de cilinder draaien en slaat er een hamertje op pianosnaren en zodoende komt er muziek uit. Een cilinder bestaat uit 3 gedeeltes: Bas (lage tonen) begeleiding en de melodie.

In 1940 begon Rufo Wever zelf cilinders te maken en componeerde hij zelf de liedjes.

De *Wiri* wordt gebruikt om de muziek van Cah'i orgel te begeleiden

De Wiri bestaat uit een stuk ijzer, die aan de bovenkant een beetje bol is en aan de onderkant open.

De bovenkant is gekerfd en door met een ijzeren staafje over de inkervingen te strijken, krijgt men een snerpend en ritmisch geluid.

De Wiri wordt met de linker hand vastgehouden en met de wijsvinger kan het geluid gedempt worden.

"In de 20ste eeuw zijn er nieuwe folkloristische stijlen geïntroduceerd zoals:

- **Mariachi** (Ranchera)

Mariachi-muziek komt uit Mexico. De muzikanten hebben een speciale kostuum aan en grote Mexicaanse hoeden. De instrumenten zijn: gitaar, viool en trompet

Er worden speciale Mariachi-festivals gehouden rond de Kerst.
Een bekende groep is “Perla di Aruba”.

- Aguinaldo

Aguinaldo is volksmuziek die met Kerst gespeeld wordt. De Aguinaldo van Aruba komt oorspronkelijk uit Venezuela en wordt rond de kerstdagen gespeeld bij shopping-malls of parkeerplaatsen.
De groep bestaat uit, op Aruba voornamelijk 10 tot 20 meisjes die zingen, gitaristen en Tambu-spelers. Het thema is vaak religieus.

- Gaita

Gaita komt uit Venezuela en wordt ook rond de Kersttijd gespeeld. De band bestaat meestal uit vrouwelijke zangers. Eén is de lead-singer en de rest antwoordt.
De begeleiding bestaat uit gitaar, cuarta, evt. keyboard, drum, Wiri, Timbal, Furuku en Clavio. Deze groepen worden meestal door winkeliers gehuurd om voor hun winkel of in de mall te spelen. Eén van de eerste Gaita groepen is de “Grupo Chicas Gaitera”

MUZIEKINSTRUMENTEN

De muziekinstrumenten kunnen in drieën verdeeld worden.

A *Ritmische instrumenten*
Tambu, bongo, conga, Timbal, Maraca, Wiri, Triangel, Raspa, etc.

B *Blaasinstrumenten*
Trompet, klarinet, saxofoon, blokfluit, dwarsfluit, etc.

C *Snaarinstrumenten*
Harp, piano, gitaar, cuarta, Mandolin, viool, contrabas, cello, etc.

Bekende muzikanten

Motito Croes

Motito Croes speelde al op 12-jarige leeftijd viool, hij kon geen noten lezen en speelde alles op gehoor.
Later richtte hij de eerste muziekgroep op die hij "Conhunto Folklorico Arubano" noemde.
De groep bestond uit viool wiri, tambor en de zanger.
Op ezels gingen ze op weg om de muziek te verzorgen op verjaars-, huwelijk- en communie feesten. De groep was zeer populair en geliefd.
Motito Croes is de grootvader van onze bekende Maybelline Arends-Croes.
Zijn composities had hij in een schrift genoteerd, maar die is bij het uitlenen verloren geraakt.
Wel is zijn muziek van Dande en Dera Gai als eerste op een langspeelplaat opgenomen.

Rufo Wever

Rufo Wevers interesse voor muziek begon met het spelen op een mondharmonica. Op 12-jarige leeftijd speelde hij op de piano op feestjes. Op 13-jarige leeftijd trad hij voor het eerst op in het buitenland (Curaçao en Bonaire). Op zijn 15de vormde hij de "Melody Band".
Naast piano speelde hij ook saxofoon, klarinet, gitaar en cuarta; hij maakte ook cilinders voor de Cah'i orgel. Zijn eerste wals is de bekende "Arubanita" en ons volkslied "Aruba Dushi Tera" componeerde hij in 1950 samen met Padu Lampe.
Helaas tijdens de tweede Wereldoorlog verloor hij bij een verkeersongeluk zijn linkerarm tot boven de elleboog. Toch ging hij door met de muziek.
Hij maakte zelf een prothese voor z'n linkerarm; met de rechterarm speelde hij de melodie en met de linker prothese speelde hij de lage tonen. Na veel oefenen speelde hij net als vroeger, zelfs beter! Op 66-jarige leeftijd stierf Rufo Wever aan een longonsteking; hij heeft 400 Latijns-Amerikaanse liedjes op zijn naam staan.
Hij heeft voor ons een schat aan muzikale cultuur nagelaten, die wij moeten bewaren en gebruiken.

Padu Lampe (Juan Chabaya Lampe)

Padu Lampe was al op zeer jonge leeftijd geïnteresseerd in muziek. Behalve piano speelde hij ook klarinet, mandolien en cuarta. Padu heeft nooit muziek leren lezen, hij heeft altijd op gehoor gespeeld.
Voor het componeren gebruikte hij zijn cuarta en probeerde het daarna uit op de piano, waarna hij het uit het hoofd leerde en het daarna op cassette zette, totdat het in de studio kon worden opgenomen.
Hij heeft samen met Rufo Wever "Aruba Dushi Tera" gecomponeerd dat in 1976 ons nationaal volkslied is geworden.

Op 18 Maart 1976 werd dit lied voor het eerst gezongen door het koor Tuti Fruti o.l.v. Maybelline Arends-Croes. Zijn artiestennaam "Padu del Caribe" kreeg hij in Venezuela. Behalve muziek, schildert Padu ook en schrijft boeken.

Bernadina Growell

Bernadina Growell kon behalve zingen ook gitaar, cuarta en handharmonica en orgel spelen. Op haar 15de begon zij te componeren, haar eerste lied was 'Un Soño".
Op haar 16de vormde ze samen met haar zus en vriendin een trio, "Las Campiranas". In totaal heeft Bernadina 700 werken gecomponeerd, o.a. carnavals-, kerst-, moederdag- en kerkmuziek.

Andere bekende muzikanten zijn Toti Arends, Eddy Bennett, Hubert Booi en nog heel veel anderen, teveel om op te noemen. Wil je meer weten kom dan naar de bibliotheek.

Literatuur

Nos Herencia Musical" / Suzette L. Thiel en Soraya Croes
Historia y Metodo di Cuarta" / Doodle Sophia.